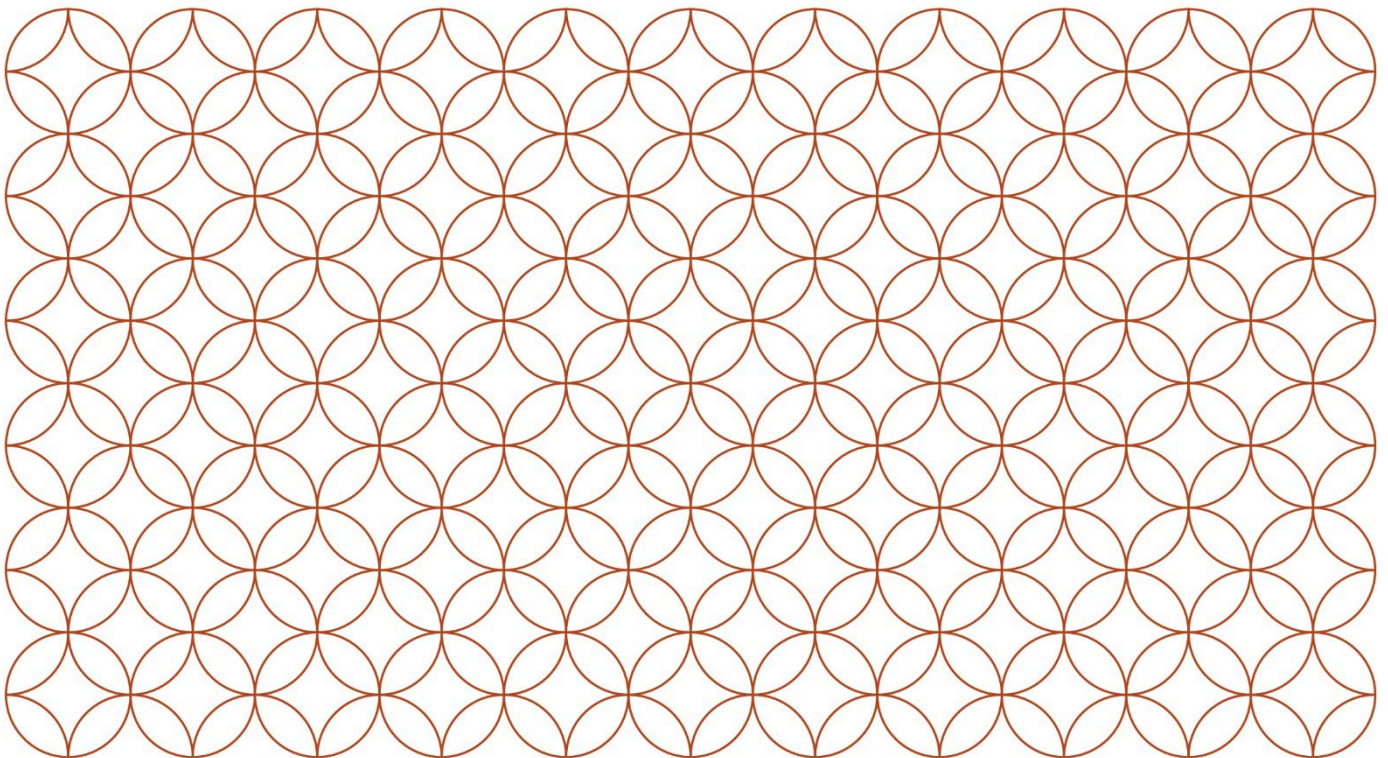

Redovisning av uppdraget Utbildning för lärare i syfte att ge utökad behörighet – Läraryftet

Publikationen finns att ladda ner som kostnadsfri
PDF från Skolverkets webbplats:

www.skolverket.se/publikationer

Dokumentdatum: 2023-02-21

Diarienummer: 2018:582

Skolverket, Stockholm 2024

1. Sammanfattning.....	4
2. Bakgrund.....	4
2.1 Uppdrag.....	4
2.2 Förutsättningar för genomförandet.....	5
3. Redovisning.....	6
3.1 Antal kurser, typ av kurser och kursernas längd.....	7
3.2 Antal och andel lärare hos offentliga respektive fristående huvudmän – behörighetsgivande kurser.....	9
3.3 Antal och andel lärare hos offentliga respektive fristående huvudmän - speciallärarutbildning.....	10
3.4 Fullföljda kurser och utbildningar.....	11
3.5 Geografisk spridning – kurser och utbildningar.....	13
3.6 Kostnader i samband med uppdraget.....	15
3.7 Kvalitetsaspekter.....	17
3.7.1 Processkvalitet.....	17
3.7.2 Strukturkvalitet.....	17
3.7.3 Resultatkvalitet.....	18
3.8 Fortsatt arbete.....	18
Bilaga 1 – antal, typ och omfattning av pågående kurser inom Lärarlyftet 2022.....	20

1. Sammanfattning

Under 2023 har 4 113 lärare deltagit i någon av de 254 kurser och utbildningar som pågått inom ramen för Lärarlyftet vid 21 lärosäten. 80 % av deltagarna i de behörighetsgivande ämneskurserna och 90 % av deltagarna i speciallärarutbildningarna är anställda av offentlig huvudman. Även om kurs- och utbildningsutbudet präglas av geografisk spridning återfinns de flesta deltagarna i de tre storstadsregionerna. Av de lärare som har läst någon kurs som avslutats under 2023 har 54 % fullföljt med godkänt resultat och 747 personer har kunnat få ytterligare behörighet i sin lärarlegitimation. Motsvarande siffror för deltagare inom speciallärarutbildningen är 71 % och 293 personer har kunnat söka om ytterligare behörigheter.

År 2023 var kostnaderna för genomförandet av Lärarlyftet 116,7 mnkr.

2. Bakgrund

2.1 Uppdrag

Skolverket har i uppdrag att fortsatt erbjuda utbildning för lärare, det så kallade Lärarlyftet (U2018/00504/S).¹

Enligt uppdraget om Lärarlyftet ska Skolverket senast den 28 februari årligen rapportera

- antal kurser, typ av kurser och kursernas längd och omfattning per lärosäte,
- antal och andel lärare hos offentliga respektive fristående huvudmän samt lärare som tjänstgör på entreprenad som deltar i eller har fullföljt en utbildning inom Lärarlyftet,
- antal kurser, typ av kurser och kursernas längd och omfattning per lärosäte,
- ämne och årskurser inom vilka lärarna har fått utökad behörighet,
- antal och andel fritidspedagoger eller motsvarande hos offentliga respektive fristående huvudmän som deltar i eller har fullföljt en utbildning inom Lärarlyftet,
- antal och andel lärare hos offentliga respektive fristående huvudmän som deltar i en speciallärarutbildning eller har fått en speciallärarexamen, angivet per specialisering,
- geografisk spridning när det gäller antal anordnade kurser och deltagare i utbildning, och

¹ Besked i Regleringsbrev för budgetåret 2020 avseende Statens Skolverk, med regeringsbeslut 2019-12-19.

- kostnader i samband med uppdraget.

Uppdraget syftar till att lärare genom utbildning inom ramen för Lärarlyftet ska kunna bli behöriga i ytterligare skolformer, ämnen, årskurser samt undervisning avseende särskilt stöd. Uppdraget omfattar både behörighetsgivande ämneskurser och speciallärarutbildning som leder till speciallärarexamen.

2.2 Förutsättningar för genomförandet

Uppdraget är en fortsättning och sammanslagning av de tidigare uppdragen att svara för Lärarlyftet och tilläggsuppdraget om speciallärarutbildning inom ramen för Lärarlyftet.² De ursprungliga uppdragen skulle initialt pågå under åren 2012–2015 men förlängdes vid flera tillfällen och skulle ha avslutats 2019. I budgetpropositionen för 2020 aviserade regeringen en fortsatt satsning på Lärarlyftet åren 2020 - 2025.³

En försvårande omständighet har hittills varit att anslaget för genomförandet av Lärarlyftet årligen har legat på samma nivå storleksmässigt. Det gör det svårt att erbjuda ett utbud, och det antal kursplatser, som svarar mot de behov och det intresse som finns. Kurser och utbildningar inom ramen för Lärarlyftet är ofta, sett till omfattning och studietakt, långa. De kan pågå flera terminer, över årsskiften och inte sällan under flera år. Kostnader för köp av utbildning betalas löpande, terminsvis, till respektive lärosäten så länge kurser och utbildningar pågår. Stora kostnader skjuts framåt och belastar bara i liten utsträckning det anslagsår kurserna och utbildningarna startar. Det innebär att Skolverket under 2023 inte bara betalar lärosäten för kostnader för utbildning som startar under året, utan också kostnader för sådan som startade 2020, 2021 och 2022 (och som pågår under 2023). Kostnaden ökar därmed även om det årliga antalet nya kurser och utbildningar, och platser på dessa, inte är större än tidigare.

Detta innebär framför allt att antalet nya kurser har behövt anpassas efter antalet personer som påbörjat tidigare år, dvs det utrymme som finns kvar inom innevarande års anslag, och inte utifrån behov och intresse. Som en direkt effekt av detta, för att inte kostnaderna ska bli högre än storleken på anslaget, så gjordes begränsningar av antalet kurser inför 2023. Genom ändring i Skolverkets regleringsbrev för 2023 så ges dock möjlighet till flexibilitet vad gäller nyttjandet av de medel som är avsatta för att användas för utgifter för uppdragsutbildning för fortbildning av lärare och förskollärare.⁴ Detta innebär att även om antalet kurser begränsades vid planering och vid tecknade av överenskommelser med lärosätena, så behövde antalet platser i respektive kurs inte begränsas med hänsyn till kostnaderna. Vidare behövdes heller inget urval göras vid utbetalning av statsbidrag.

Ytterligare en förutsättning som påverkat genomförandet av Lärarlyftet är att uppdraget under året delvis finansierats via olika medel beroende på typ av

² U2011/5531/S och U2012/1181/S

³ Regeringens proposition 2019/20:1, utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning sida 116 och 125.

⁴ Ändring av regleringsbrev för budgetåret 2023 avseende Statens Skolverk, med regeringsbeslut 2023-06-29. U2023/02132

utbildning och vilken variant av statsbidrag som huvudmannen söker.⁵ När året inleddes så fanns tre olika statsbidragsförordningar kopplade till genomförandet av Lärarlyftet.⁶ Detta har medfört vissa utmaningar när det gäller planering av genomförandet. Två av de aktuella statsbidragen inkluderade även studenter i reguljär utbildning, vilket också påverkade planeringsmöjligheterna.⁷ De tre statsbidragsförordningarna ersattes vid halvårsskiftet av förordningen (2023:144) om statsbidrag för fortbildning av lärare och förskollärare. Se vidare under 3.6 Kostnader i samband med uppdraget.

Skolverket köper i enlighet med uppdraget kurser och utbildningar av lärosäten med relevant examenstillstånd. Köpen baseras på förfrågningar till berörda lärosäten, om möjlighet och intresse att erbjuda kurser/utbildningar inom Lärarlyftet. Krav på önskat innehåll framförs.⁸ Beslut om köp görs sedan utifrån en samlad bedömning där bland annat kvalitet, behov, uppskattat sökintresse, geografisk spridning och ekonomiska ramar vägs in.⁹ Skolverket försöker också beakta långsiktighet i relation till lärosätena då vi bedömer att det finns fördelar med att ett lärosäte ges möjlighet att under en flerårsperiod få kontinuitet i att erbjuda samma kurs/er vid flera tillfällen.

Kurser och utbildningar startar varje termin (vår och höst) och överenskommelser tecknas med anordnande lärosäten för en kurs-/utbildningsstart i taget.

Kurs- och utbildningsutbudet finns sökbart i god tid före start och vid fler sökande än antal tillgängliga platser tillämpas lottning.¹⁰

3. Redovisning

Kurser och utbildningar med olika starttermin och startår löper parallellt och det årliga antalet deltagare består därmed av både, för året, nyttillkomna deltagare och sådana som påbörjat studierna tidigare år. Se tabell 2.

Till följd av detta innehåller redovisningen, med några få undantag, uppgifter som är kopplade till kurser/utbildningar/deltagare som startade 2020, 2021, 2022 och 2023.

⁵ Se tabell 8 ”Kostnader för genomförandet av uppdraget”

⁶ Förordningen (2007:222) om statsbidrag för fortbildning av lärare, förordningen (2016:709) om statsbidrag för fortbildning av lärare när det gäller svenska som andraspråk och kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare, och förordningen (2016:400) om statsbidrag för fortbildning när det gäller specialpedagogiska insatser

⁷ Sedan 1 jul 2023 har de olika statsbidragen dock samlats i förordningen (2023:144) om statsbidrag för fortbildning av lärare och förskollärare.

⁸ Dels de krav som framgår av uppdraget, dels de särskilda krav på innehåll som Skolverket ställer.

⁹ Bedömning av kurskvalité, det vill säga hur väl offererade kurser svarar mot de krav på innehåll och upplägg som ställs, bedöms av ämneskunnig personal på Skolverket. Den samlade bedömningen som ligger till grund för beslut om köp, och själva beslutet om köp, tas av projektgruppen som ansvarar för genomförandet av uppdraget.

¹⁰ Vilket under 2023 skedde till 14 av 82 kurser och till 16 av 20 speciallärarutbildningar. Till de behörighetsgivande kurserna blev 153 lärare reservplacerade, och till speciallärarutbildningen reservplacerades 437 lärare.

När det gäller studieresultat, och uppgifter om inom vilka ämnen och årskurser som lärare fått utökad behörighet, så redovisar Skolverket uppgifter om deltagare som avslutat studier under 2023. Det innebär kurser som avslutats i och med utgången av höstterminen 2022 och vårterminen 2023. Kurser som pågår till och med höstterminen 2023 avslutas inte förrän januari 2024 och uppgifter om studieresultat har på grund av tidsaspekten inte kunnat samlas in. Detsamma gäller de speciallärarutbildningar som köpts inom ramen för Lärarlyftet. Det har endast varit möjligt att samla in uppgifter för de utbildningar som avslutats senast i och med utgången av vårterminen 2023.

Antal deltagare anställda hos offentlig respektive enskild huvudman redovisas inte då dessa uppgifter bygger på huvudmännens statsbidragsansökningar, och det finns ett stort mörkertal då statsbidrag inte söks för samtliga deltagare. Däremot så redovisas andelen anställda hos offentlig respektive enskild huvudman – baserat på de inkomna statsbidragsansökningarna.

Tidigare omfattade uppdraget även utbildning i praktiska eller estetiska ämnen för fritidspedagoger eller motsvarande. Detta ströks från uppdraget genom en ändring i Skolverkets regleringsbrev för budgetåret 2020, eftersom denna grupp numera omfattas av lärarbegreppet.¹¹ Uppgifter om antal och andel fritidspedagoger finns dock kvar som återrapporteringskrav men redovisas alltså inte då särskilda kurser för denna målgrupp inte längre erbjuds inom ramen för uppdraget.

3.1 Antal kurser, typ av kurser och kursernas längd

År 2023 startade 82 behörighetsgivande ämneskurser med totalt 1 201 deltagare vid 20 olika lärosäten. Beroende på omfattning (antal högskolepoäng) och studietakt så har kurserna varierande längd (antal terminer) och många av dessa löper under mer än ett år. Det innebär att det under 2023 också pågick ett stort antal kurser som startade 2020, 2021 och 2022, och det totala antalet lärare som deltagit i en behörighetsgivande ämneskurs under året är 2 623. Tabell 1 visar de kurser som startade under 2023. Utbudet speglar inte fullt ut behovet utifrån behörighetsläget. Vissa kurser/ämnen har så få sökanden som uppfyller kraven på att få delta att kurserna inte alltid kan starta, varpå de köps i lägre grad.

Tabell 2 visar en sammanställning över 2023 års pågående kurser och antalet deltagare i dessa. Alla pågående kurser uppdelat per lärosäte framgår av Bilaga 1.

¹¹ Ändring av regleringsbrev för budgetåret 2020 avseende Statens Skolverk. Regeringsbeslut 2020-02-20.

Tabell 1. Antal, typ av kurs och omfattning – kurser inom Läraryftet med start 2023.

	Åk 1–3 (30 hp)	Åk 4–6 (30 hp)	Åk 7–9 (45 hp)	Gy (90 hp)	Vux (30 hp)
Bild	1	1			
Engelska	2 ¹²	2	2	1	
Fysik			1		
Geografi			2	1	
Hem- och konsumentkunskap			2		
Historia			1		
Idrott och hälsa	2	2	1	1	
Matematik	1	3	2	2	
Musik	1	1			
Naturkunskap				1	
NO/Te	2	3			
Religionskunskap			1		
Samhällskunskap			1 ¹³		
Slöjd	1	1	2		
SO	1	1			
Sociologi				1	
Spanska			2		
Svenska	1		1 ¹⁴		
Svenska som andraspråk	7 ¹⁵	9 ¹⁶	5	2	3
Teknik	2 ¹⁷	2 ¹⁸	1		
Totalt	21	25	24	9	3

¹² För behörighet i ämnet engelska i årskurs 1–3 krävs studier om 15 hp.

¹³ För behörighet i ämne samhällskunskap i årskurs 7–9 krävs studier om 90 hp.

¹⁴ För behörighet i ämnet svenska i årskurs 7–9 krävs studier om 90 hp.

¹⁵ För behörighet i ämnet svenska som andraspråk i årskurs 1–3 krävs studier om endast 15 hp om personen i fråga redan är behörig i ämnet svenska i samma årskurser. Annars krävs studier om 30 hp. Skolverket erbjuder kurser om både 15 hp och 30 hp för de olika målgrupperna.

¹⁶ För behörighet i ämnet svenska som andraspråk i årskurs 4–6 studier om endast 15 hp om personen i fråga redan är behörig i ämnet svenska i samma årskurser. Annars krävs studier om 30 hp. Skolverket erbjuder kurser om både 15 hp och 30 hp för de olika målgrupperna.

¹⁷ För behörighet i ämnet teknik i årskurs 1–3 krävs studier om 7,5 hp

¹⁸ För behörighet i ämnet teknik i årskurs 4–6 krävs studier om 7,5 hp

Tabell 2. Antal lärare som deltar i en pågående behörighetsgivande ämneskurs inom Lärarlyftet 2023. Uppdelat på starttermin, kursernas antal högskolepoäng och studietakt

Antal kurser	hp	Takt	Antal lärare	2020	2021	2022	2023	2024	2025
3	90	50%	92						
3	90	50%	53						
6	30	25%	50						
15	90	50%	189						
2	30	33%	21						
8	45	50%	133						
2	90	50%	24						
1	15	25%	21						
2	30	25%	14						
20	30	50%	361						
14	45	50%	271						
8	90	50%	193						
2	7,5	25%	20						
1	15	25%	19						
2	15	50%	22						
2	15	33%	18						
15	30	50%	191						
7	45	50%	185						
5	90	50%	65						
2	7,5	25%	22						
6	15	25%	89						
3	15	50%	31						
2	30	25%	30						
14	30	50%	165						
14	45	50%	228						
6	90	50/100	113						
1	90	100%	3						
166			2623						

3.2 Antal och andel lärare hos offentliga respektive fristående huvudmän – behörighetsgivande kurser¹⁹

Av deltagarna i behörighetsgivande ämneskurser under 2023 var 80 % anställda av en offentlig huvudman och 20 % av en enskild. Motsvarande siffror 2022 var 83 % anställda av offentlig huvudman och 17 % av enskild huvudman.

¹⁹ Huvudman för fristående förskola eller skola benämns i skollagen enskild huvudman, varför begreppet enskild huvudman används i texten. Rubriken till avsnittet följer dock formulering av återrapporteringskraven i uppdraget. Antal redovisas inte med anledning av att statsbidrag inte söks för samtliga deltagare. Däremot så redovisas andelen. Uppgifterna (siffrorna) baseras på huvudmännens ansökan om, och Skolverkets utbetalning av, statsbidrag.

Uppgifter om hur många som tjänstgör på entreprenad finns inte att tillgå då det är huvudmannen som ansöker om statsbidrag för samtliga deltagare – även för de lärare som är anställda hos ett företag som bedriver undervisning på entreprenad. Uppgifter av detta slag lämnas varken av huvudmannen vid ansökan av statsbidrag eller då läraren söker till kurs eller utbildning.

3.3 Antal och andel lärare hos offentliga respektive fristående huvudmän - speciallärarutbildning

2023 startade 28 speciallärarutbildningar med totalt 467 deltagare vid 8 lärosäten, de allra flesta med en studietakt på halvfart eller strax över halvfart.²⁰ 1 023 deltagare läser en utbildning som startat tidigare år, vilket innebär att totalt 1 490 personer totalt läste speciallärarutbildning inom ramen för Lärarlyftet under 2023.

Tabell 3 visar fördelning av deltagare mellan de olika specialiseringarna. Till årets utbildningar har inte alla sökande kunnat beredas plats på utbildning. Det totala antalet tillgängliga platser är tillräckligt stort sett till intresset, men utbildningarna söks väldigt ojämnt. Det innebär att vissa utbildningar har fler sökande än antal platser och därmed reserver, medan samma utbildning vid annat lärosäte har färre sökanden än antal tillgängliga platser. Efter urvalet så öppnas möjligheten att söka ytterligare en utbildning, och Skolverkets webbkatalog uppdateras med information om vilka utbildningar som är möjliga att söka. Detta för att öka möjligheten för reservplacerade att bli antagna till utbildning.

Inom speciallärarutbildningen är andelen deltagare som är anställda av en offentlig huvudman 90 % och andelen anställda hos enskild huvudman är 10 %.²¹ Det är samma fördelning som föregående år.

Tabell 3. Antal och andel deltagare hos offentlig respektive enskild huvudman som deltar i en speciallärarutbildning inom Lärarlyftet 2023.²² Uppdelat per specialisering.

Specialisering	Antal deltagare	Andel deltagare hos offentlig huvudman (%)	Andel deltagare hos enskild huvudman (%)	Andel av totala antalet deltagare (%)
Utvecklingsstörning / Intellektuell funktionsnedsättning ²³	532	97	3	36
Matematikutveckling	263	86	14	18
Språk-, skriv- och läsutveckling	679	88	12	45

²⁰ Högskolan Kristianstad, Karlstad universitet, Linköpings universitet, Linnéuniversitetet, Mälardalens universitet, Stockholms universitet, Umeå universitet och Uppsala universitet.

På grund av att uppdragets slutår 2025 måste beaktas så behöver studierna bedrivas med högre studietakt någon/några termin/er.

²¹ Uppgifterna (siffrorna) baseras på huvudmannens ansökan om, och Skolverkets utbetalning av, statsbidrag.

²² Antal deltagare bygger på registreringsuppgifter lämnade av ansvarigt lärosäte och omfattar deltagare i pågående utbildningar, det vill säga utbildningar med start hösten 2020, våren 2021 hösten 2021, våren 2022, hösten 2022, våren 2023 och hösten 2023. Andelen deltagare per typ av huvudman bygger på uppgifter från huvudmäns statsbidragsansökningar.

²³ Specialiseringen Utvecklingsstörning har bytt namn till Intellektuell funktionsnedsättning. Ändring i Skollagen (2010:800) som trädde i kraft 2 juli 2023.

Specialisering	Antal deltagare	Andel deltagare hos offentlig huvudman (%)	Andel deltagare hos enskild huvudman (%)	Andel av totala antalet deltagare (%)
Dövhet eller hörselskada	15	67	33	1
Synskada	1	-	-	-
Totalt	1 490	90	10	100

3.4 Fullföljda kurser och utbildningar

Det har endast varit möjligt att samla in uppgifter om studieresultat för kurser och utbildningar som avslutats senast i och med utgången av vårterminen 2023. Många kurser avslutas först efter sammanställningen av denna återrapportering. Det innebär alltså att uppgifter från kurser med avslutstermin höstterminen 2023 (i praktiken i mitten av januari 2023) på grund av tidsaspekten inte har varit möjligt att samla in.

De kurser som har avslutats under år 2023 visar på en genomströmning på 54 %, vilket ligger i linje med genomströmningen för samtliga kurser avslutade under perioden 2020–2023.²⁴

54 % genomströmning innebär att 747 lärare har kunnat ansöka om nya ämnesbehörigheter under året. Sedan 2020 har 1 809 lärare avslutat Lärarlyftets kurser med godkänt resultat och därmed haft möjlighet att ansöka om ytterligare behörighet/er i sina lärarlegitimationer. Totalt sedan starten 2012 har 12 292 personer genomgått kurser med godkänt resultat.

Sedan 2020 har 93 speciallärarutbildningar startat och av dessa ha 26 hunnit avslutas. Andelen deltagare som avslutat studierna med godkänt resultat är 71 %, vilket motsvarar 293 lärare som därmed har kunnat ansöka om ytterligare behörighet i sin legitimation

Det går inte att besvara frågan om hur många lärare som *faktiskt* fått ytterligare behörighet även om graden av genomströmning är känd. Skolverket kontrollerar förvisso alla lärare innan antagning så att en genomförd kurs verkligen kommer att leda till önskad behörighet. Men behörighet är inget som med automatik faller ut i respektive deltagande lärares legitimation efter genomförd kurs/utbildning. Det krävs att deltagaren själv ansöker om ytterligare behörighet i legitimationen utifrån Skolverkets ordinarie rutiner för detta. Personuppgifter som rör studieresultat hanteras av respektive anordnande lärosäte, och någon samkörning mellan högskolornas dokumentationssystem och registret för lärarlegitimation är inte möjlig. Under förutsättning att varje deltagare som genomfört studierna med godkänt resultat också väljer att ansöka om behörighet i legitimationen, vilket är

²⁴ Genomströmningen nu är dock lägre nu än under den första perioden av Lärarlyftet, 2012–2019, då andelen deltagare som avslutat studierna med godkänt resultat var 64,1 %

rimligt att anta, så kan siffrorna dock även anses svara på frågan om hur många som fått utökad behörighet.

Detsamma gäller antalet deltagare som erhåller speciallärarexamen. Avklarad speciallärarutbildning kräver att läraren/förskolläraren själv ansöker om speciallärarexamen vid berört lärosäte. Dock är det rimligt att anta att en person som avslutat studierna med godkänt resultat också ansöker om såväl speciallärarexamen som den behörighet som en sådan genererar.

Fördelning av ämnen och årskurser/skolformer inom vilka lärare, genom deltagande i behörighetsgivande ämneskurser, fått utökad behörighet i under året framgår av tabell 4 nedan. Tabell 5 visar antal lärare som har genomfört och avslutat speciallärarutbildning med godkänt resultat och som därmed kan ansöka om speciallärarexamen vid berört lärosäte.

Tabell 4. Ämnen och årskurser inom vilka lärare har fått utökad behörighet 2023

Ämne	Åk 1–3	Åk 4–6	Åk 7–9	Gy	Vux
Bild	X	X	X		
Biologi			X		
Engelska	X	X	X		
Franska			X		
Fysik			X		
Geografi			X	X	
Hem- och konsumentkunskap	X	X	X		
Historia			X		
Idrott och hälsa	X	X	X		
Juridik				X	
Kemi			X		
Matematik	X	X	X	X	
Musik	X	X	X		
NO/Te	X	X			
Religionskunskap			X		
Samhällskunskap			X		
Slöjd	X	X	X		
SO	X	X			
Spanska			X		
Svenska	X	X			
Svenska som andraspråk	X	X	X		X

Ämne	Åk 1–3	Åk 4–6	Åk 7–9	Gy	Vux
Teknik	X	X			
Tyska			X		

Tabell 5. Antal lärare som fått speciallärarexamen 2023, uppdelat per specialisering.²⁵

Specialisering	Antal speciallärarexamina
Utvecklingsstörning / Intellectuell funktionsnedsättning ²⁶	80 ²⁷
Matematikutveckling	53
Språk-, skriv och läsutveckling	158
Dövhet eller hörselskada	1
Synskada	1
Totalt	293

3.5 Geografisk spridning – kurser och utbildningar

Tabell 6 visar spridning mellan kursgivande lärosäten för de 82 behörighetsgivande ämneskurser och 28 speciallärarutbildningar som startade under 2023, och tabell 7 visar den geografiska spridningen vad gäller deltagare. Noterbart är att Lärarlyftets kurser och utbildningar har stora inslag av distansundervisning vilket underlättar deltagande även för den som inte bor i geografisk närhet till anordnande lärosäte. Detta är en förutsättning då vissa kurser/ämnen ibland endast kan erbjudas vid enstaka tillfällen eller av ett fåtal lärosäten.²⁸

²⁵ Utfärdande av speciallärarexamen efter genomförda studier ansvarar respektive lärosäte för, men det är rimligt att anta att deltagare som avslutat studierna med godkänt resultat också ansöker om speciallärarexamen.

²⁶ Utbildningen hette tidigare speciallärarutbildning med specialisering mot utvecklingsstörning, men bytte namn 2 juli 2023 genom en ändring i Skollagen (2010:800).

²⁷ Det är möjligt för förskollärare att delta i specialiseringen Utvecklingsstörning / Intellectuell funktionsnedsättning, så antalet omfattar både lärare och förskollärare.

²⁸ Av ekonomiska skäl, lågt sökintresse eller beroende på lärosätens examenstillstånd.

Tabell 6. Geografisk spridning av anordnade kurser och speciallärarutbildningar inom Lärarlyftet, start 2023

Lärosäte	Antal kurser	Utvecklingsstörning / Intellektuell funktionsnedsättning	Matematikutveckling	Språk-, skriv- och läsutveckling	Dövhet eller hörselskada	Synskada
GIH	1					
Göteborgs universitet	5	1				
Högskolan Dalarna	7					
Högskolan i Gävle	2					
Högskolan för lärande och kommunikation (Jönköping)	6					
Högskolan Kristianstad	3	2	2	2		
Högskolan Väst	9					
Karlstad universitet	2	1				
Konstfack	1					
KTH	1					
Linköpings universitet	6	1	1	1		
Linnéuniversitetet	9	1	1	1		
Lunds universitet	4					
Malmö universitet	9					
Mälardalens universitet	1	1	1	1		
Mittuniversitetet	6					
Stockholms universitet		2		3	1	
Södertörns högskola	1					
Umeå universitet	3	1	1	1		
Uppsala universitet	3			2		
Örebro universitet	3					
Totalt	82	10	6	11	1	

Tabell 7. Geografisk spridning av deltagare i behörighetsgivande ämneskurser och speciallärarutbildningar inom Lärarlyftet 2023

Län	Andel deltagare i behörighetsgivande ämneskurser (%)	Andel deltagare i speciallärarutbildning (%)
Blekinge län	1	2
Dalarnas län	3	4
Gotlands län	1	1
Gävleborgs län	3	4
Hallands län	3	3
Jämtlands län	1	1
Jönköpings län	3	3
Kalmar län	4	2
Kronobergs län	2	3
Norrbottens län	2	0
Skåne län	14	19
Stockholms län	25	19
Södermanlands län	3	3
Uppsala län	5	6
Värmlands län	2	2
Västerbottens län	1	0
Västernorrlands län	1	2
Västmanlands län	1	2
Västra Götalands län	19	11
Örebro län	3	5
Östergötlands län	3	7
Totalt	100	100

Uppgifterna om geografisk spridning baseras på var i landet respektive statsbidragssökande huvudman återfinns, och visar alltså huvudmannens geografiska läge och därmed vart deltagarna är anställda. Sammanställningen är gjord på länsnivå och de tre storstadsregionerna ligger i topp vad gäller andel deltagare.

3.6 Kostnader i samband med uppdraget

Medel för att genomföra uppdraget ligger i Skolverkets anslag 1:10.1. Förutsättningarna för genomförandet har förändrats under året genom ändringar i Skolverkets regleringsbrev samt ikraftträdandet av ny statsbidragsförordning.

Under 2023 års första halvår fanns 103 mnkr avsatta för utgifter i enlighet med förordningen (2007:222) om statsbidrag för fortbildning av lärare, dvs för finansiering av köp av kurser inom ramen för Lärarlyftet och statsbidrag för dessa deltagare. Dessa medel har inte varit tillräckliga för att möta behov och intresse för Lärarlyftets kurser och innebar i planeringen inför 2023 en begränsning av antalet kurser inför höstterminen 2023.

Utöver förordningen 2007:222 så fanns det under första halvåret ytterligare två statsbidragsförordningar som på något sätt omfattade deltagare som läser inom Lärarlyftet och som därmed påverkade planering och genomförande.²⁹

Den 1 juli 2023 trädde förordningen (2023:144) om statsbidrag för fortbildning av lärare och förskollärare i kraft och ersatte fram till dess gällande statsbidragsförordningar. Och genom en ändring i regleringsbrevet blev det samtidigt möjligt att använda outnyttjade medel från andra insatser under anslagspost 1.10.1 till kostnader kopplade till Lärarlyftet.³⁰ Skolverket gavs en större möjlighet till flexibilitet vad gäller möjligheten att disponera de totalt 873,5 mnkr som är avsatta för uppdragsutbildning i enlighet med förordningen 2023:144. Detta innebar att antalet platser till kurser med start höstterminen 2023 inte behövde begränsas.

Möjligheten till mer flexibilitet vad gäller nyttjande av medel från andra insatser, för att möta behov och intresse av Lärarlyftets kurser, innebär att den totala kostnaden för året översteg de 103 mnkr som var öronmärkta för insatsen. Totalkostnaden blev 116,7 mnkr. Utöver detta finns kostnader för deltagare som visserligen läser kurs/utbildning köpta inom ramen för Lärarlyftet (behörighetsgivande kurser i svenska som andraspråk samt speciallärarutbildning) men omfattas av särskilda medel av den totala summa på 873,5 mnkr som ska användas för utgifter för uppdragsutbildning och statsbidrag i enlighet med förordning 2023:144. För fördelning se tabell 8.

Noterbart är att den under året ikraftträdande statsbidragsförordningen också ger huvudmännen en ökad flexibilitet vad gäller vilken typ av bidrag de kan söka för respektive deltagande lärare. Antingen ett fast bidrag³¹ per högskolepoäng (kr/hp) eller bidrag för ersättning till lärarens lön under studietiden.³² Huvudmän med lärare som läst behörighetsgivande ämneskurs valde i högre utsträckning modellen med fast ersättning per högskolepoäng, medan deltagande i speciallärarutbildning betydligt oftare genererade statsbidragsansökningar utifrån löneersättningsmodellen.³³

²⁹ Förordningen (2016:709) om statsbidrag för fortbildning av lärare när det gäller svenska som andraspråk och kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare, och förordningen (2016:400) om statsbidrag för fortbildning när det gäller specialpedagogiska insatser.

³⁰ Ändring av regleringsbrev för budgetåret 2023 avseende Statens Skolverk. Regeringsbeslut 2023-06-29. Ändringen medgav nyttjande av medel från insatser som riktade sig till fortbildning inom svenska som andraspråk samt för fortbildning av förskollärare i förskoleklass.

³¹ 1 000 kr/hp för alla ämnen förutom inom svenska som andraspråk där summan är 1 500 kr/hp.

³² Statsbidrag lämnas med 56 % av kostnaden för lön under studietiden beräknad utifrån ett schablonbelopp.

³³ Huvudmännen sökte bidrag utifrån modellen kr/hp i 68% av fallen när det gäller deltagare i behörighetsgivande ämneskurser. För deltagare i speciallärarutbildning så var det omvänt löneersättningsmodellen som var vanligast med 85 % av antalet statsbidragsansökningar.

Tabell 8. Kostnader för genomförandet av uppdraget 2023 (kr)

Rubrik	Speciallärarutbildning ³⁴	Behörighetsgivande ämneskurser svenska som andraspråk ³⁵	Behörighetsgivande ämneskurser övriga ämnen
Statsbidragskostnader enligt förordning			
2007:222	4 138 000	1 642 500	5 275 250
2016:400	31 230 077		
2016:709		7 324 351	
2023:144	25 647 457	6 300 192	11 122 364
Kostnader för köp av kurser/utbildning	99 140 511	26 755 058	96 180 743

Totalt	116 716 357		
---------------	--------------------	--	--

3.7 Kvalitetsaspekter

3.7.1 Processkvalitet

Skolverket genomför regelbundet konferenser för erfarenhetsutbyte med de kurs- och utbildningsansvariga lärosätena. Syftet är att genom öppna diskussioner och ett transparent förhållningssätt skapa en samsyn och förståelse kring upplägg och genomförandet. Det är viktigt med information och öppenhet gentemot uppdragstagarna för att skapa förståelse för villkoren bakom de beslut som tas. Vilka kurser köper Skolverket och varför? Hur kan vi tillsammans verka för att på bästa sätt genomföra uppdraget? Hur når vi ut till huvudmän och lärare? Tillvägagångssätt diskuteras och goda exempel delas.

3.7.2 Strukturkvalitet

Förutsättningarna för genomförandet innebär utmaningar, framför allt vad gäller långsiktig planering. Möjligheten att planera långsiktigt minskar ju närmare det är till uppdragets slutdatum. Det gäller att skapa så goda förutsättningar som möjligt för lärare, huvudmän och kursgivande lärosäten även om det är svårt att veta exakt hur kommande termin/års kursutbud kommer att se ut. Ett exempel är att förlägga kurser på lärosäten som genom samläsning med liknande reguljära kurser eller utbildningar har möjlighet att samordna resurser. Då kan kurser starta trots ett färre antal sökande. Ett annat sätt är att ställa krav på stora inslag av

³⁴ Särskilda medel (200 mnkr) under anslag 1:10 ap.1. Endast kostnader kopplade till statsbidragsförordningen 2007:222 belastar Lärarlyftets anslag (103 mnkr).

³⁵ Särskilda medel (95 mnkr) under anslag 1:10 ap.1. Inga kostnader belastar Lärarlyftets anslag (103 mnkr).

distans i kurserna, vilket möjliggör deltagande för lärare bosatta långt ifrån kursgivande lärosäte.

Alla tecknade överenskommelser med lärosätena omförhandlas så snart uppgifter om antal sökande, och hur många av dessa som uppfyller kravet på att få delta, finns tillgängliga. Ersättningsnivåer justeras för att minimera kostnader för tomma kursplatser så att anslaget utnyttjas effektivt. Kurser med alltför få potentiella deltagare ställs in då ett för litet antal deltagare i kurs blir problematiskt ur undervisningssynpunkt; kursupplägget bygger inte sällan på en viss mängd deltagare där diskussion, grupparbete eller erfarenhetsutbyte är viktiga delar.

Lärare som sökt en kurs som ställs in informeras alltid om möjligheten att läsa liknande kurs vid annat lärosäte.

3.7.3 Resultatkvalitet

Sedan starten av Lärarlyftet har Skolverket gjort tre deltagarutvärderingar med lärare som genomgått en behörighetsgivande kurs. Då gjordes också en utvärdering av lärarnas upplevda effekter av deltagandet ett år efter genomförda studier.³⁶ Utvärderingarna visade på samma resultat och därför fattades beslut om att inte genomföra någon ytterligare utvärdering. Lärarna var generellt sett mycket positiva till deltagandet och bedömde att det leder till fördjupande ämneskunskaper, ökad kompetens och att de kände sig mer säkra i sin roll och i sin undervisning. Utvärderingarna visade också att deltagarna ansåg att studierna skulle leda till att elevernas resultat förbättras.

Utvärderingen som genomfördes med deltagarna ett år efter avslutad kurs visar i stort sett samma resultat, de positiva upplevelserna av deltagandet levde kvar. Med distans till genomförd utbildning angav de allra flesta att de skulle kunna rekommendera utbildningen till någon kollega.

Noterbart är att utvärderingarna visade att deltagarnas sammanlagda upplevelser är att stödet från arbetsgivaren skulle kunna ha varit bättre, och att arbetsgivaren inte i så hög utsträckning tagit tillvara lärarnas nyvunna erfarenheter från läst kurs. Bristande stöd från arbetsgivare är något som också återkommer i den utvärdering av Lärarlyftet som Skolverket genomförde under 2020–2021.³⁷ Detta styrks också av det relativt sett låga graden av statsbidragsutnyttjande. Under 2023 gjordes utbetalningar av statsbidrag för 37,5 % av deltagarna i de behörighetsgivande ämneskurserna och för 54 % av deltagarna i speciallärarutbildningarna.

3.8 Fortsatt arbete

Skolverket avser att arbeta vidare med de frågor och utmaningar som har identifierats i samband med återrapporteringen av Lärarlyftet.

³⁶ Senast avklarad utvärdering gjordes 2015. Utvärderingarna ställdes samman i en rapport, dnr 2015:00888

³⁷ Dnr 2019:1944

Det är angeläget att undersöka hur yttre faktorer påverkar möjligheten att delta i (och för Skolverkets del genomföra) en kompetensutvecklingsinsats som Lärarlyftet. Inte bara utifrån ett genomförandeperspektiv, utan också ur ett behörighets- och lärarförsörjningsperspektiv. En pandemi resulterade i ändrade levnadsmönster som påverkar våra sätt att resa, träffas och mötas. Ställer dessa ändrade mönster, rutiner och vanor andra/nya krav på Skolverkets insatser vad gäller former och upplägg? Hur möter vi dem på bästa sätt?

Den enskilda läraren tenderar att få ta ett stort eget ansvar för den behörighetsgivande fortbildningen. Vi behöver i dialog med kursgivande lärosäten identifiera och uppmuntra kursupplägg och lösningar som på bästa och mest lämpliga sätt möter en målgrupp som många gånger deltar under ganska tuffa förutsättningar.

Skolverket behöver tillsammans med kursgivande lärosäten också diskutera vad som kan göras för att öka graden av genomströmning.

Hur kan vi hantera den utmaning som ligger i att en fortbildningsinsats, vars syfte är att minska obehörigheten, riskerar att tillfälligt bidra till att andelen lärare som undervisar obehörigt ökar under tiden som uppdraget pågår? Vad innebär den nya statsbidragsförordningen, som erbjuder fler valmöjligheter, för skolhuvudmännens möjligheter och vilja att prioritera behörighetsgivande fortbildning? En dialog med huvudmännen är viktig.

Skolverket ser en utmaning i att få huvudmän och lärare att prioritera deltagande i kurser inom de ämnen och årskurser där det är låg behörighet. Hur ska Skolverket erbjuda huvudmän och lärare en fortbildningsinsats som både svarar mot de behov som finns och de utmaningar som råder, för att på så sätt främja en mer likvärdig skola där elever i högre grad får undervisning av behöriga lärare?

Avslutningsvis så bör datumet för återrapportering ändras från 28 februari. Om syftet är att Skolverket ska redovisa uppgifter om föregående kalenderår så ligger det nuvarande datumet, 28 februari, för tidigt då det tidsmässigt inte går att samla in uppgifter för deltagare som avslutar kurs under höstterminen (kurserna sträcker sig till mitten/slutet av januari). Datum för återrapportering skulle därför behöva ligga ytterligare någon månad fram i tiden. Om Skolverket i stället ska redovisa uppgifter på läsårsbasis, exempelvis 2023/24, så skulle ett bättre tillfälle för återrapportering vara september.

Bilaga 1 – antal, typ och omfattning av pågående kurser inom Lärarlyftet 2023

Gymnastik och idrottshögskolan

Ämne/ Målgrupp	Åk 1–3 (30 hp)	Åk 4–6 (30 hp)	Åk 7–9 (45 hp)	Gy (90 hp)	Vux (30 hp)
Idrott och hälsa			1	2	
Studietakt			50%	50%	

Göteborgs universitet

Ämne/ Målgrupp	Åk 1–3 (30 hp)	Åk 4–6 (30 hp)	Åk 7–9 (45 hp)	Gy (90 hp)	Vux (30 hp)
Bild			1	1	
Studietakt			50%	50%	
Idrott och hälsa				1	
Studietakt				50%	
NO/Te		2			
Studietakt		25%			
Slöjd			1		
Studietakt			50%		
Svenska som andraspråk	3	3			
Studietakt	50%	50%			

Högskolan Dalarna

Ämne/ Målgrupp	Åk 1–3 (30 hp)	Åk 4–6 (30 hp)	Åk 7–9 (45 hp)	Gy (90 hp)	Vux (30 hp)
Engelska			2		
Studietakt			50%		
Matematik	2	2	3	2	
Studietakt	50%	50%	50%	50%	
Spanska			2		
Studietakt			50%		
Svenska som andraspråk				2	
Studietakt				50%	

Högskolan i Gävle

Ämne/ Målgrupp	Åk 1–3 (30 hp)	Åk 4–6 (30 hp)	Åk 7–9 (45 hp)	Gy (90 hp)	Vux (30 hp)
Engelska			2	3	
Studietakt			50%	50%	
NO/Te		1			
Studietakt		25%			
Religionskunskap				1	
Studietakt				50%	

Högskolan Kristianstad

Ämne/ Målgrupp	Åk 1–3 (30 hp)	Åk 4–6 (30 hp)	Åk 7–9 (45 hp)	Gy (90 hp)	Vux (30 hp)
Hem- och konsumentkunskap	1	1			
Studietakt	25%	25%			
Kemi				1	
Studietakt				50%	
Naturkunskap				2	
Studietakt				50%	
Svenska	2		3		
Studietakt	50%		50%		

Högskolan Väst

Ämne/ Målgrupp	Åk 1–3 (30 hp)	Åk 4–6 (30 hp)	Åk 7–9 (45 hp)	Gy (90 hp)	Vux (30 hp)
Svenska som andraspråk	4	4	4		2
Studietakt	50%	50%	50%		50%

Högskolan för kommunikation och lärande

Ämne/ Målgrupp	Åk 1–3 (30 hp)	Åk 4–6 (30 hp)	Åk 7–9 (45 hp)	Gy (90 hp)	Vux (30 hp)
Bild	2	2			
Studietakt	33%	33%			
Historia			1		
Studietakt			50%		
NO/Te		1			

Ämne/ Målgrupp	Åk 1–3 (30 hp)	Åk 4–6 (30 hp)	Åk 7–9 (45 hp)	Gy (90 hp)	Vux (30 hp)
Studietakt		50%			
Religionskunskap			1		
Studietakt			50%		
Svenska som andraspråk	1	1			
Studietakt	50%	50%			

Karlstad universitet

Ämne/ Målgrupp	Åk 1–3 (30 hp)	Åk 4–6 (30 hp)	Åk 7–9 (45 hp)	Gy (90 hp)	Vux (30 hp)
Samhällskunskap			1 ³⁸		
Studietakt			50%		
Svenska som andraspråk		2			
Studietakt		25%, 50%			

Konstfack

Ämne/ Målgrupp	Åk 1–3 (30 hp)	Åk 4–6 (30 hp)	Åk 7–9 (45 hp)	Gy (90 hp)	Vux (30 hp)
Slöjd			2		
Studietakt			50%		

KTH

Ämne/ Målgrupp	Åk 1–3 (30 hp)	Åk 4–6 (30 hp)	Åk 7–9 (45 hp)	Gy (90 hp)	Vux (30 hp)
Teknik			2		
Studietakt			50%		

Linköpings universitet

Ämne/ Målgrupp	Åk 1–3 (30 hp)	Åk 4–6 (30 hp)	Åk 7–9 (45 hp)	Gy (90 hp)	Vux (30 hp)
Filosofi				2	
Studietakt				50%	
Slöjd			2		
Studietakt			50%		
Svenska som andraspråk			2		

³⁸ Kurs för behörighet i ämnet samhällskunskap för årskurs 7–9 omfattar 90 hp

Ämne/ Målgrupp	Åk 1–3 (30 hp)	Åk 4–6 (30 hp)	Åk 7–9 (45 hp)	Gy (90 hp)	Vux (30 hp)
Studietakt			50%		
Teknik	2 ³⁹	2 ⁴⁰			
Studietakt	25%	25%			

Linnéuniversitetet

Ämne/ Målgrupp	Åk 1–3 (30 hp)	Åk 4–6 (30 hp)	Åk 7–9 (45 hp)	Gy (90 hp)	Vux (30 hp)
Geografi			4	4	
Studietakt			50%	50%	
Matematik	2	3			
Studietakt	25%	25%			
Musik	1	1			
Studietakt	50%	50%			
NO/Te	3 ⁴¹	1			
Studietakt	25%	50%			
Svenska som andraspråk					2
Studietakt					50%

Lunds universitet

Ämne/ Målgrupp	Åk 1–3 (30 hp)	Åk 4–6 (30 hp)	Åk 7–9 (45 hp)	Gy (90 hp)	Vux (30 hp)
Fysik			1		
Studietakt			50%		
Företagsekonomi				2	
Studietakt				50%	
Juridik				3	
Studietakt				50%	
Svenska som andraspråk				2	3
Studietakt					50%

³⁹ Kurs för behörighet i ämnet teknik för årskurs 1–3 omfattar 7,5 hp

⁴⁰ Kurs för behörighet i ämnet teknik för årskurs 4–6 omfattar 7,5 hp

⁴¹ Kurs för behörighet i naturorienterande ämnen och teknik, årskurs 1–3, omfattar 15 hp

Malmö universitet

Ämne/ Målgrupp	Åk 1–3 (30 hp)	Åk 4–6 (30 hp)	Åk 7–9 (45 hp)	Gy (90 hp)	Vux (30 hp)
Idrott och hälsa	2	2			
Studietakt	50%	50%			
Matematik			2	4	
Studietakt			50%	50%	
Sociologi				3	
Studietakt				50%	
Svenska som andraspråk	1	3	2		
Studietakt	50%	50%	50%		

Mittuniversitetet

Ämne/ Målgrupp	Åk 1–3 (30 hp)	Åk 4–6 (30 hp)	Åk 7–9 (45 hp)	Gy (90 hp)	Vux (30 hp)
Engelska	2 ⁴²	3			
Studietakt	50%	50%			
SO	1	2			
Studietakt	50%	50%			
Svenska		1			
Studietakt		50%			

Mälardalens universitet

Ämne/ Målgrupp	Åk 1–3 (30 hp)	Åk 4–6 (30 hp)	Åk 7–9 (45 hp)	Gy (90 hp)	Vux (30 hp)
Svenska som andraspråk			2		
Studietakt			50%		

Stockholms universitet

Ämne/ Målgrupp	Åk 1–3 (30 hp)	Åk 4–6 (30 hp)	Åk 7–9 (45 hp)	Gy (90 hp)	Vux (30 hp)
Svenska som andraspråk					1
Studietakt					50%

⁴² Kurs för behörighet i ämnet engelska för årskurs 1–3 omfattar 15 hp

Södertörns högskola

Ämne/ Målgrupp	Åk 1–3 (30 hp)	Åk 4–6 (30 hp)	Åk 7–9 (45 hp)	Gy (90 hp)	Vux (30 hp)
Historia			1		
Studietakt			50%		

Umeå universitet

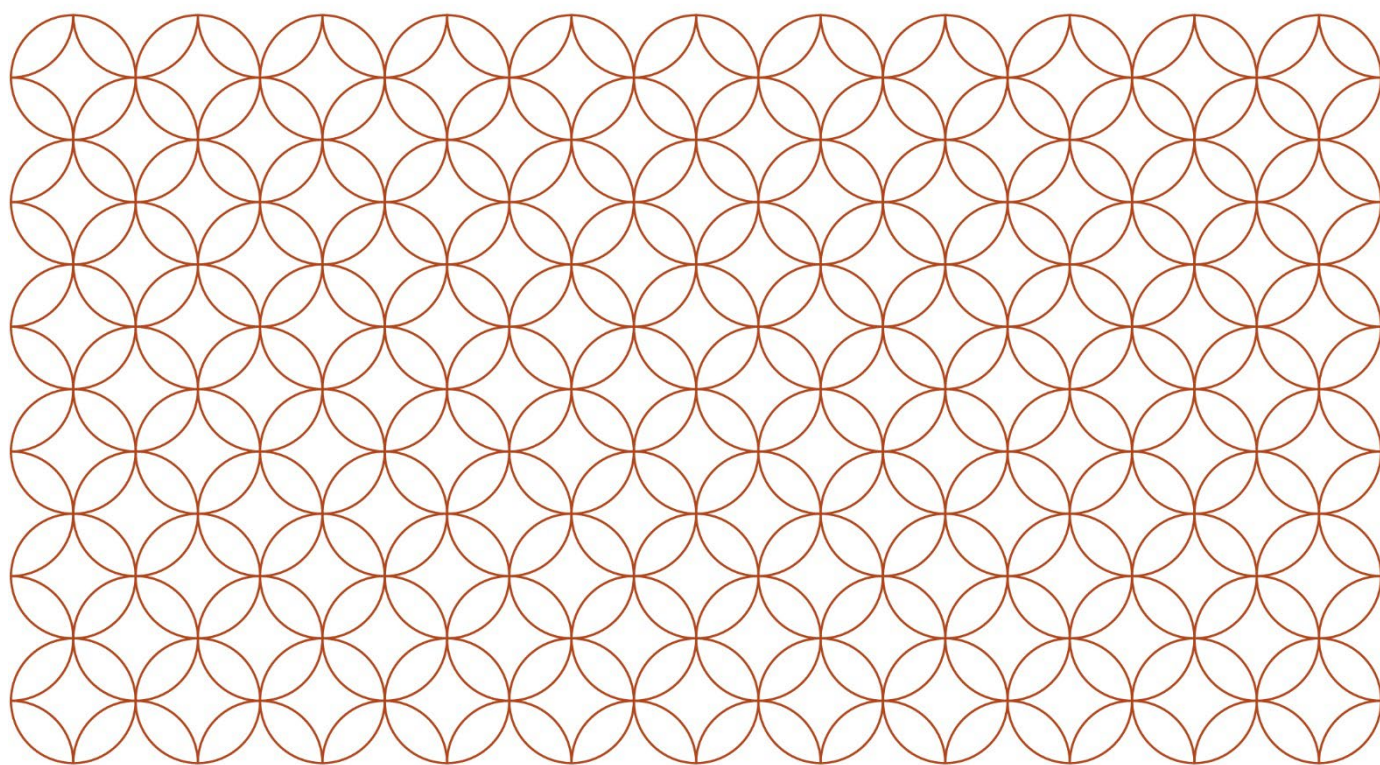
Ämne/ Målgrupp	Åk 1–3 (30 hp)	Åk 4–6 (30 hp)	Åk 7–9 (45 hp)	Gy (90 hp)	Vux (30 hp)
Hem- och konsumentkunskap			1		
Studietakt			50%		
Slöjd	1	1			
Studietakt	50%	50%			

Uppsala universitet

Ämne/ Målgrupp	Åk 1–3 (30 hp)	Åk 4–6 (30 hp)	Åk 7–9 (45 hp)	Gy (90 hp)	Vux (30 hp)
Hem och konsumentkunskap			2		
Studietakt			50%		
Matematik		1			
Studietakt		50%			
Spanska			1		
Studietakt			50%		

Örebro universitet

Ämne/ Målgrupp	Åk 1–3 (30 hp)	Åk 4–6 (30 hp)	Åk 7–9 (45 hp)	Gy (90 hp)	Vux (30 hp)
Idrott	2	2	2		
Studietakt	50%	50%	50%		
NO/Te		1			
Studietakt		50%			

Skolverket

www.skolverket.se